

Burget Lajos: *Retró szótár. Korfestő szavak a második világháborútól a rendszerváltásig*. Tinta Kiadó. 2008

Könný lenne ismét lelkendezni, újra szótár a Tintától. S kétségkívül az idei év legnagyobb dobása tőlük ez a *Retró szótár*, csak hogy nem a valóságot közelítjük, ha szótárnak nevezzük ezt a könyvet. Szótár formájú, kétségkívül, van ennek divatja a kortárs irodalomban – a retrónak meg még inkább –, ebbe a sorba jobban beilleszthető Burget műve, mint a szótárak közé a polcon. Talán inkább a szó Temesinél vagy Zilahynál megjelenő értelmében nevezhető szótárnak a gyűjtemény, amit egyébiránt előszavában maga a szerző is „betűk egymásutánjába merevedett históriának” aposztrofál. Egy nagyon személyes ízléssel összeállított, egyéni értelmezésű történelmi visszaemlékezés Burget Lajos újságírótól a szavakon keresztül, szócikk formában.

Kinek lehet érdekes egy ilyesfajta gyűjtemény? Nyilvánvalóan azoknak a generációknak, akik végigélték ezeket a történelmi korszakokat, egyfajta emlékezés, ráismerés: jó, tényleg, így volt, így mondtuk, ezt ettük, ezt a cigarettát szívtuk, ide járunk. A magyar diákok azon részének, akiket közelebről érdekel a XX. század felének magyar történelme, akik hisznek az Annales iskolának, és nem kizárólag a csatákon, kongresszusokon, politikai eseményeken keresztül közelítenek a történelemhez. A mi diákjaink közül pedig leginkább azoknak, akik egy regény, novella vagy film kapcsán megakadnak egy-egy szónál, s hiába nyálazzák át az értelmező és a kétnyelvű szótárakat, nem tudják megfejteni, hol játszódik az a jelenet, melyben az SzTK folyosóján ülve beszélgetnek a szereplők. Nekik mindenképpen hasznos kézikönyv lehet ez a mű, minden eklektikussága és olykor indokolatlan döntései ellenére. Rengeteg hasznos és érdekes szóról nagyon sok hasznos és érdekes információt gyűjtött össze Burget Lajos újságíró, majd a kiadó, mely internetes közvélemény-kutatás segítségével gazdagította a gyűjteményt. Nagyon jó, hogy a szótárból kiderül, miért közért a közért, miben van az, aki *fecskét búz*, miből készült a *vulkanfíber koffer*, ki a *maszek*, és milyen volt a *kacsintós pénztárca*.

Ugyanakkor sokszor nem érteni a címszóválasztás szempontjait, nem tartom indokoltnak például *Kádár János* vagy *Rákosi Mátyás* nevét szerepeltetni egy ilyesfajta szótárban, hiszen ha róluk szeretnénk tájékozódni, egészen biztosan nem a *Retró szótárt* lapoznánk fel. S nem a személynevek ellen protestálok, jó ötletnek

tartom például *Öveges professzor* szerepeltetését, vagy akár a *cigarettamárkákat* (más kérdés, hogy ömlesztett felsorolásban a *cigaretta* címszónál szerepelnek, ami – utalások híján – nem tűnik jól használható megoldásnak). Ellenben szintén elnagyolt, tehát felesleges a *párt* vagy a *párizsi béke* címszó, a legkevésbé ideillő pedig talán a *bolokauszt*: ezek mindenképpen kilógnak a szótár keretei közül. A *cigaretta* címszóhoz hasonlóan nem szerencsés a *fogamzásgátló* típusú címszavak szerepeltetése, itt elég lett volna az egyes gyógyszernevek megjelenése, mint ahogy a Postinor meg is található a kötetben. Szintén szétfeszíti a szótár kereteit a *vicc* címszó, a korabeli viccet illusztráló 7 viccel: ez így sok, ugyanakkor meg rettentő kevés. Elgondolkodtató, hogy ideillő-e a *hamburger* vagy a *bikini*, kétségkívül az adott korban jelennek meg, de mint szavak nem a nyelvből kikopni készülő, történelmivé váló, magyarázatra szoruló lexikához tartoznak, arról nem is beszélve, hogy valószínűleg bármelyik tizenéves kimerítőbb és pontosabb meghatározását adná a hamburgernek, ha a McDonald's-ban megkérdeznék.

Mindenképpen fontos azonban kiemelni, hogy nagyon érdekes és hasznos vállalkozás az adott korszak szavait egybegyűjteni, s igen megfelelő pillanatban tett rá kísérletet a kiadó, amikor az adott szavak még az őket valóban használó beszélőktől gyűjthetők be. Igen hasznos ötlet az Értelmező szótárban elkezdődött fogalomköri csoportosítás, valamint a betűszavak feloldása (Czigány Lórántnak az *Élet és irodalomban* megjelent pontosításairól nem megfélekedve).

Egy ilyen személyes szempontok és döntések alapján összeállított szótár ismertetésének a végén engedtessek meg nekem személyes örömöm kifejezése, amiért a *Banán szelet* leírása is bekerült a műbe, igaz, hogy a *Boci csoki* címszónál! Annyi pontosítás mindenképpen ide kívánczik, hogy a pudingra még csak távolról sem emlékeztetett nevezett édesség tölteléke, higgyék el ezt nekem, nagyfogyasztónak, mindazok, akiknek nem adatott meg a lehetőség a *Banán szelet* megkóstolására!

Maruszkai Judit